

Socialdepartementet

## Yttrande över remiss ”Stärkt kompetens i vård och omsorg (SOU 2019:20)

Utredningen ”Reglering av yrket undersköterska” har i april 2019 avlämnat betänkande med den huvudsakliga innebörden att yrket undersköterska ges status av skyddad yrkestitel.

Regionerna i Uppsala-Örebro sjukvårdsregion; Region Dalarna, Region Gävleborg, Region Sörmland, Region Uppsala, Region Värmland, Region Västmanland, och Region Örebro län har gemensamt tagit fram ett likalydande remissvar.

### Sammanfattning

Regionen instämmer i utredningens kartläggning som visar att undersköterskors kompetenser i vissa fall är bristfälliga.

De listade områden för undersköterskans kompetens som utredningen tar upp är relevanta och grundläggande för vad de bör kunna, en bra bas, som möter kraven i gällande författningar. Precis som utredningen för fram så behöver undersköterskan ha en god bedömningsförmåga, kunna utföra basal omvårdnad och omsorg, ha kunskap om olika diagnoser (till exempel diabetes), då det är svårt att kunna göra bedömningar utan någon medicinsk kunskap. För att kunna ge ett professionellt bemötande gentemot patient/brukare, närstående och anhöriga samt kollegor behöver även grundläggande kunskaper i värdegrund och etik ingå. Att undersköterskan har bra språkkunskaper både i tal och skrift är en förutsättning för att kunna utföra sina arbetsuppgifter patientsäkert och med god kvalitet.

Undersköterskeyrket är ett av Sveriges största yrken. Regionen är införstådd med det kommande rekryteringsbehovet som finns för yrket för att säkerställa, upprätthålla en god och säker vård. Att reglera yrket och tydliggöra vilken grundkompetens en undersköterska ska ha tror regionen kommer att leda till en ökad kvalitet och patientsäkerhet och i och med det öka attraktionskraften till yrket.

Regionen ser att det är av vikt att övergångsperioden är väl tilltagen utifrån tidigare erfarenheter och är positiva till förslaget att socialstyrelsen är tillsynsmyndighet.

Validering av medarbetare kommer att vara en stor och viktig uppgift för en kommande valideringsmyndighet vilket regionen ser som en självklarhet för att få nationell likvärdighet.

### **Kartläggning**

Regionen instämmer i utredningens kartläggning som visar att undersköterskors kompetenser i vissa fall är bristfälliga bland annat beroende på olikheter i utbildningsnivå.

Regionen håller med utredningen gällande att förmågan att tala och förstå svenska ska vara en förutsättning för att eleven ska kunna tillgodogöra sig en utbildning.

### **Kompetens**

Gällande kompetens är det bra att det finns nationella kompetenskrav för yrket undersköterska. Det leder till en likvärdig utbildning oavsett utbildningsanordnare. Regionen ser positivt på förslaget från Skolverkets utredning att det ska vara godkända betyg inom de programgemensamma ämnena. Arbetsgivare behöver inte lägga fokus med att förstå vilken typ av utbildning vederbörande har gått utan kan lägga fokus på att kompetensutveckla sina medarbetare.

Regionen ser att en gymnasial utbildning liknande tidigare ”vårdlinjen” vore bra som förbereder för arbete som undersköterska inom hälso- och sjukvård och de praktiska moment som ingår i yrket samt ett tydligare utbildningsinnehåll. En kommande nationellt likvärdig utbildning bör därför fokusera mer på kunskaper inom hälso- och sjukvårdsområdet. Vi anser inte att undersköterskan ska behöva ytterligare utbildning för att säkerställa kompetensen direkt efter genomgången utbildning förutom den lokala introduktionen.

### **Regler/riktlinjer undersköterskeexamen**

Regionen konstaterar att det blir oerhört viktigt att eventuella regler om vilken kompetens som ska anses motsvara en undersköterskeexamen blir tydliga och väl utformade.

Regionerna vill understryka vikten av att Socialstyrelsen i samråd med arbetsmarknadens parter tar fram en vägledning för hur kompetenskriterier ska användas i arbetet med validering av omvårdnadspersonalens kompetens. Då ett av syftena med utredningens förslag är att säkerställa kvalitet och patientsäkerhet är

det av yttersta vikt att det finns tydliga kompetenskriterier för att kunna validera befintlig personal, både under övergångsperioden samt efter övergångsperiodens utgång.

### **Skyddad yrkestitel**

Förslaget om att titeln undersköterska skyddas på det sätt som föreslås välkomnas och regionen vill samtidigt framföra att ytterligare reglering i form av legitimation inte är önskvärt av de skäl som utredningen framför.

Regionen instämmer med att det är av vikt att bestämmelsen inte tillämpas alltför snävt då rätten att kunna använda yrkestiteln undersköterska även ska kunna ges efter validering av kompetensen också efter övergångsperiodens utgång.

### **Ansökningar Socialstyrelsen**

Regionen har inget att invända mot att Socialstyrelsen ska få pröva ansökningar om bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska. Det finns en förståelse för att någon särskild lämplighetsprövning inte ska göras vid prövning av ansökan, och att den skyddade yrkestiteln eller beviset om rätt att använda titeln, inte ska kunna återkallas.

### **Genomförandeperiod**

En förutsättning för att tidsplanen kan fortgå är att regeringen tar beslut om Skolverkets underlag för att fortsättningen av genomförande ska kunna ske enligt plan. Regionen har förståelse för att nya regler ska föregås av en lång genomförandeperiod samtidigt som nuvarande problem är påtagliga och det är en svår avvägning mellan behovet av förberedelser å ena sidan och behovet av problemlösning å andra sidan.

### **Validering**

Det är viktigt att det finns en nationell likvärdighet gällande validering. Regionen instämmer i utredningens förslag att det ska finnas en ansvarig valideringsmyndighet. När det gäller vikten av att ställa valideringen mot kompetenskraven och de kunskapsmål som finns instämmer regionen med Vård- och Omsorgscollege riktlinjer kring valideringsprocessen.

Utifrån utredningen finns farhågor och en viss otydlighet gällande likvärdigheten kring validering efter att den föreslagna myndigheten har avslutat sitt uppdrag.

Regionen är kritisk till att utredningen inte har klarlagt hur validering ska gå till och anser att konsekvenserna för och vad som förväntas av

arbetsgivarna i valideringsprocessen, måste förtydligas. Det krävs en tydlig plan för hur, när och vem som ska utföra valideringen av redan yrkesverksamma undersköterskor under övergångsperioden. Utifrån dagens bemanningssituation och arbetsbelastning kommer det bli svårt att avsätta resurser för validering av redan anställda undersköterskor.

Hur äldre reell kompetens (exempelvis godkänd undersköterskeutbildning från 1980-talet och tidigare) kommer att bedömas är en angelägen fråga. Det är viktigt att snarast möjligt tydliggöra vilken formell och reell kompetens som kommer att vara nödvändig för att erhålla skyddad titel så att inte medarbetare känner oro i onödan.

### **Ekonomi**

Regionen ställer sig tveksam till utredningens bedömning gällande de samhällsekonomiska konsekvenserna av en reglering av yrket undersköterska. Detta på grund av svårigheterna med att uppskatta de faktiska effekterna och eventuell kostnadsökning. Det finns flera osäkerhetsfaktorer, såsom hur arbetsuppgifter kommer att fördelas efter kompetens mellan olika yrkesgrupper och det framtida intresset för yrket.

För Region Sörmland

Monica Johansson  
Regionstyrelsens ordf

Jan Grönlund  
Regiondirektör